

MESLEK OKULLARINA HÜCUMMM

Tornacı, teknisyen, kaportacı, elektrikçi vs... Son dönemde eleman arama listelerinde başı çeken bu meslekleri ilginç kılan bir başka önemli ayrıntı var: Maaşları... Her biri artık çoğu üniversite mezunundan bile fazla kazanıyor. İşyerleri, fabrikalar artık yönetici değil mavi yakalı transfer etmenin peşinde. İşte tüm bunlar ilgiyi tekrar meslek okullarına çevirdi. Sanayiciler meslek okulları ve mavi yakalılarla ilgili beklentilerini paylaştı. **Gamze BAL Sayfa 16-17-18'de**

Son dönemde lise ve lise altı mezunlarının dört senelik üniversite mezunlarından daha fazla kazanmaya başlaması ve gençlerin artık daha erken meslek sahibi olmak istemesi, mavi yakalı mesleklere talebi artırdı. Konuyla ilgili Hürriyet İK'ya konuşan **İSO Başkanı Erdal Bahçıvan**, meslek liseleri ile meslek yüksek okullarına yönelik talebin giderek güçlendiğini ve ailelerin bu okullara bakışlarının olumlu yönde değiştiğini söylüyor. Meslek okullarına talebin son 3 yılda 3 kat arttığını belirten OSİAD Başkanı Süleyman Ekinci ise bu talebin gelecek sene itibarıyla işgücüne dönüşmeye başlayacağına işaret etti.

MESLEK LİSELİLERİN BÜYÜK DÖNÜŞÜ

İK

Gamze BAL

— gamze.bal@hurriyet.com.tr

SON yıllarda tabiri caizse 'pabucu dama atılan' mavi yaka meslekler; enflasyonist koşullar sonrası gençlerin artık daha erken meslek sahibi olmak istemesi ve yüksek maaş beklentileri nedeniyle adeta küllerinden doğdu.

Yıllar içerisinde üniversite sayısındaki hızlı artış ve üniversite mezunu olmanın daha prestijli hale gelmesi, gençler arasında masa başı işlerin popülerliğini artırmıştı. Bu durum resmi verilere de yansdı. Türkiye'de 2002'de 76 olan üniversite sayısı Ocak 2024 itibarıyla 209'a yükseldi. Aynı dönemde üniversiteli öğrenci sayısı da 1.8 milyon iken 9 milyonu aştı. Öyle ki, TÜİK verilerine göre bu yılın ikinci çeyreği itibarıyla istihdam edilenler içerisinde üniversite mezunlarının sayısı ilk kez 10 milyon kişiyi aşmış durumda. Sayıları 10.2 milyonu bulan üniversite mezunu çalışanların sayısı, toplam istihdamın yüzde 30.9'unu oluşturuyor. Dolayısıyla meslek edindirme amacıyla eğitim veren meslek liselerinden ve meslek yüksek okullarından hızlı bir kopuş yaşanmış; talep

üniversitelere kaymıştı.

Ancak bu öyle bir hal aldı ki, zaten küresel ve yurt içinde zorlu talep koşullarıyla baş etmeye çalışan **sanayicinin**; düşük kapasiteyle çalışmasının bir nedeni de nitelikli eleman bulamaması oldu. Fabrikalarda usta, makine operatörü ve kaynakçı, inşaatlarda sıvacı ve boyacı, otellerde garson, terzilerde ve marangozlarda çırak bulmak zorlaşınca 'ara eleman', 'aranan eleman' haline geldi. Bu da bu mesleklerin bazılarında ücretlerin üç hanelere ulaşmasını sağladı. Buna, 'gençlerin üniversiteli işsiz olma korkusu' da eklenince mavi yaka furyası gençler arasında yeniden yaygınlaşmaya başladı. Gelineen noktada, meslek yüksek okullarına talebin katlanarak arttığı belirtiliyor.

EN ÇOK İHTİYAÇ İMALAT SANAYİDE

Nitelikli mavi yaka bulmanın en çok zorlaştığı sektörlerden biri, imalat **sanayi**. Bunu, **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçıvan** söylüyor: "Bugün **sanayimizin** neredeyse her alanında nitelikli teknisyene, başka bir deyişle 'aranan elamana' ihtiyacı olduğunu söylemek mümkün. Bununla birlikte; İŞKUR İşgücü Piyasası Araştırması verilerine göre, işverenlerin nitelikli eleman bulmakta zorlandığı sektörlerin

ERDAL BAHCIVAN

başında imalat **sanayisi** geliyor."

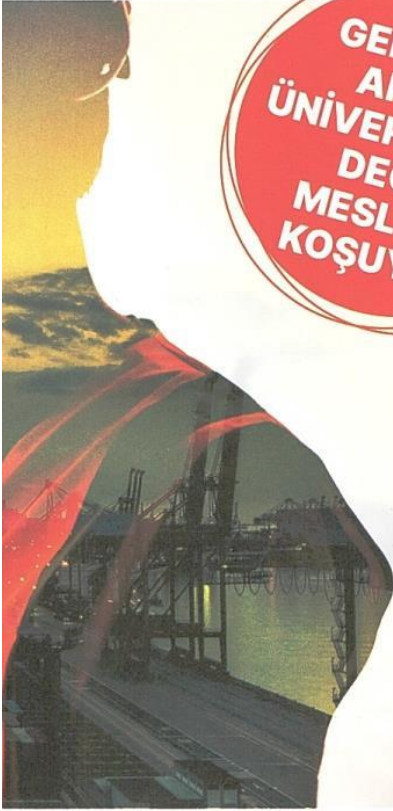
Konuyla ilgili Hürriyet İK'nın sorularını cevaplayan Bahçıvan ayrıca, ülke genelinde imalat **sanayisinde** en çok ihtiyaç duyulan mesleklerde yüzde 31 ile CNC operatörleri ile montajcılarının bulunduğunu kaydetti. Bahçıvan, "Ayrıca ahşap mobilya imalat ustası, kalıpcı, gaz altı kaynakçısı ve çelik kaynakçısı da en çok aranan meslekler arasında. İşgücü ihtiyacında kritik başlıklarda metal/kaynakçılık alanı öne çıkıyor" dedi.

İSO: YÜKSEK İLGİ GÖZLEMLİYORUZ

Bu mesleklere ihtiyaç var, tamam. Peki gençlerin ilgisi ne durumda? **Erdal Bahçıvan**, son dönemde bu mesleklere yüksek ilgi gözlemlediklerine

GENÇLER ARTIK ÜNİVERSİTEYE DEĞİL MESLEĞE KOŞUYOR

SÜLEYMAN EKİNCİ

işaret etti. “**Sanayi** istihdamı ekonomik dalgalanmalar ile değişebiliyor ancak son dönemde imalat **sanayisinde** nitelikli teknisyene olan talep ciddi biçimde artış gösteriyor” diyen Bahçıvan, “Bu durum kimi pozisyonlarda ücretlerin beyaz yaka seviyelerine yaklaşmasına, hatta geçmesine yol açabiliyor” diye konuştu.

“Ancak bu gelişmeyi yalnızca ücret düzeyiyle açıklamak eksik olur” diyen Bahçıvan, “Gençler artık daha hızlı istihdama katılabilecekleri, ellerinde somut bir meslek bulunacağı alanlara yöneliyor. Özellikle gıda, metal, motorlu araçlar, makine ve tasarım, mobilya ve iç mekan tasarımı, tesisat ve iklimlendirme gibi alanlarda istihdama katılımda daha

yüksek bir ilgi gözlemliyoruz” değerlendirmesinde bulundu.

AİLELERİN BAKIŞINDA OLUMLU DEĞİŞİM

Bahçıvan ayrıca, sahadaki gözlemlerine dayanarak meslek liselerine ve meslek yüksek okullarına yönelik talebin de giderek güçlendiğini vurguladı. “Meslek liselerinin önceki dönemlere kıyasla çok önemli mesafeler kat ettiğini söylemek mümkün” diyen Bahçıvan, “Bugün mesleki eğitimin sağladığı avantajlar toplumda daha fazla fark ediliyor. Meslek liseleri **sanayiyle** yakın işbirliği içerisinde olduğunda ailelerin bu okullara bakışı olumlu yöne doğru çekiliyor” ifadelerine yer verdi.

İSO da bu noktada, Mesleki Eğitim İşbirliği Projesi (**İSO** MEİP) kapsamında, İstanbul’daki 44 meslek lisesinin ve o bölgedeki ortaokul öğrencilerinin velileriyle düzenli olarak bir araya geliyor ve mesleki eğitimde farkındalık çalışmaları yürütüyor. Bahçıvan, “Böylelikle velilerin meslek liselerinin sunduğu fırsatları daha yakından tanımalarını sağlıyoruz. Bugün meslek liselerinden mezun olan gençler, mezuniyetlerinin hemen ardından iş bulabilme, iyi ücretlerle çalışma ve kariyer basamaklarını hızla tırmanma imkanına sahip” değerlendirmesinde bulundu.

DEVAMI 18’DE

TALEP 3 KAT ARTTI

OSİAD Sanayici ve İşinsanları Derneği (OSİAD) Başkanı Süleyman Ekinci ise konuyla ilgili **Hürriyet İK’ya** yaptığı değerlendirmede “Meslek liselerine yönelik talep arttı. İnsanlar artık erken meslek sahibi olmak istiyorlar. Çünkü okulu bitiriyorlar, ciddi bir enflasyon var. Meslek okullarına son 3 yıldır talep en az 3 kat artmış durumda” dedi. “Meslek liselerinde özellikle teknik okullarda ‘tekniker’ diye tabir ettiğimiz; sahada çalışacak, operatör olacak, makine kullanacak, kesim-büküm-kaynak işi yapacak, kısa sürede okulu bitirince iş bulacak alanlara talep arttı” diyen Ekinci, şöyle devam etti: “Çünkü bu alanlarda Türkiye’de ciddi bir sıkıntı var. Uzun zamandır söylüyorum, ara eleman değil aranan eleman yetiştirmek istiyoruz diye ama karşılık bulmuyordu. Ancak şimdi sahadan duyuyoruz: Özellikle teknik okullar, meslek yüksek okulları neredeyse tam kapasite öğrenci dolu. Hatta

Anadolu’da bir üniversitede ‘sürü eğitimi’ diye bir bölüm açıldığını; hızla dolduğunu duyduk. Afgan çobanlar bile 1500-2 bin dolar istiyor. İhtiyaç var çünkü. Özellikle **sanayi** bölgesinde talaşlı imalat diye tabir ettiğimiz çelik sektörü başta olmak üzere enjeksiyon, plastik.. Buralarda tezgah başında çalışacak kişilere ihtiyaç var.”

‘ÜNİVERSİTEYİ DEĞİL MESLEĞİ ÖNCELEYİN’

Konuyla ilgili kendisine danışıldığında ‘iyi bir üniversitenin iyi bir bölümüne gitmektense endüstri meslek liselerine, meslek yüksek okullarının branş bölümlerine gitmelerini tavsiye ettiğini’ vurgulayan Ekinci, “Yani elektrik-elektronik, makine ressamlığı, teknik ressamlığı, makine teknikeri gibi bölümleri tercih eden gençler çoğalmalı. Makine mühendisliği için 500 kişi geliyor müracaata ama makine teknikeri 5 kişi geliyor. **Sanayide** tezgah başında çalışacak genç yok” ifadelerine yer verdi.

EN ÇOK ARANAN VİNÇ OPERATÖRÜ: MAAŞI 150 BİN TL 'KAYNAKÇI KENDİ MAAŞINI KENDİ BELİRLİYOR'

OSİAD Başkanı Ekinci, istihdamda oluşan mavi yaka açığının ücretlere yansımına yönelik ise şu değerlendirmeyi yaptı: “Ücret skalası fena değil. Ara elemanların maaşları ile beyaz yakalılar arasında ücret farkı kalmadı hatta bazı mesleklerde mavi yakalılar daha yüksek maaş alıyor. **Sanayiden** örnek verirsem, beyaz yakalıların ücretlerindeki artış oranı yüzde 30-40 civarında

olurken; mavi yakalıların ücretlerindeki artış oranı yüzde 70-80. Hatta bazen yüzde 100’e ulaşıyor. Kaynakçı yok mesela sahada, kaynakçı kendi maaşını kendisi belirliyor. Vinç operatörleri, tezgah operatörleri, teknik elemanlar dediğimiz makine teknikeri, elektrik teknikeri/teknisyeni, makine ressamı en çok aranan yerler. Özellikle inşaatlarda vinç operatörlerinin 150 bin lira aldığını duyuyoruz.”

ARTAN TALEP HENÜZ İŞGÜCÜNE DÖNÜŞMEDİ

MESLEK okullarına yönelik talepte ciddi bir artış yaşansa da bu okullardan mezun olacak gençlerin işgücüne katılıp, istihdamdaki mavi yaka açığını kapatmalarının en az bir yıl daha süreceği belirtiliyor. OSİAD Başkanı Ekinci, bu duruma ilişkin şu değerlendirmeyi yaptı: "Meslek eğitim merkezleri ile de görüşüyoruz. Gençlerin ciddi bir talebi var fakat bu talebin işgücüne dönüşme oranı gelecek sene belli olur, çünkü daha mezun olmadılar."

'GELEN ÇOCUKLARI
BİZ YETİŞTİRİYORUZ'

'MESLEK LİSELERİNDEKİ KOŞULLAR YETERSİZ'

KONUŞTUĞUMUZ sanayiciler ayrıca, meslek liselerinde yeterli teçhizat olmadığına; laboratuvar ortamlarının iyileşmesi gerektiğine dikkat çekti. "Öğrenciyi oraya yönlendirmek yetmiyor, nicelikli ve nitelikli bir eğitim alması lazım; hem eğitim kadrosu hem de fiziki koşullar açısından" diyen OSİAD Başkanı Ekinci, "Meslek yüksek okulları kendini güncelledi, öğrenci çekebilme için ama özellikle devlet okullarının meslek liselerinde koşullar iyi değil. Talebimiz şu: Diplomalı gençler değil, meslek sahibi gençler istiyoruz. Bitirmesi yetmiyor, orada öğrenmesi gerekiyor. Bunun için de orada alet edavatın, eğitim kalitesinin yeterli olması lazım. Ancak şöyle bir problem var: Bu kadar değildi. Yani teorikle pratik Türkiye'de hiçbir zaman örtüşmedi ama iş hayatına adaptasyonda bu denli zorluk çekilmiyordu. Şu an gelen çocukları biz yetiştiriyoruz. Hiç okumamış gibi geliyorlar artık."

YAN HAKLARDA AYRIŞTI

YAN haklara ilişkin yapılan ve geçen yıl yayımlanan bir araştırma, beyaz ve mavi yakalı çalışanların yan haklarının farklı olduğunu; bu farklarda da iyileştirme yapılması gereken noktalar olduğunu ortaya koymuştur.

Mercer ve Marsh'ın sağlık ve yan haklarda çözümler üreten markası Mercer Marsh Benefits (MMB), '2024 Mavi Yaka Yan Haklar Trendleri Raporu'nun sonuçlarına göre, şirketlerin yüzde 66.7'si mavi yaka çalışanlar için özel sağlık sigortası yapmayı düşünmüyor. Özel sağlık sigortaları ise yüzde 53.8'i çalışan, eş ve çocukları kapsarken; yüzde 43.6'sı yalnızca çalışanı kapsıyor.

Mercer Marsh Benefits Türkiye Ülke Lideri Fuat Ünal, raporun söz konusu sonuçlarına ilişkin şu değerlendirmeyi yaptı: "Beyaz yakalı ve mavi yakalı çalışanlar arasındaki yan hak uygulaması arasındaki farklar, hala iyileştirme yapılması gereken noktalar olduğunu bizlere gösteriyor. Şirketlerin yan haklar uygulamalarında daha bütünsel bir bakış açısıyla, eşitliği ve adaleti sağlaması çok önemlidir. Artık pek çok şirketin aradaki farkı kapatmak için farklı uygulamalar geliştirmeye ve tüm çalışanlara daha adil yan haklar sağlamaya çalıştığını görüyoruz. Daha kapsamlı ve

adil yan hakların çalışanların refahını ve iş memnuniyetini artıracaktır."

%63.3'ÜNDE ESNEK YAN HAK YOK

200'ün üzerinde firmanın katılımıyla tamamlanan ve Türkiye'de çeşitli sektörlerin mavi yaka çalışanlarına sunduğu yan hakları irdeleyen raporun diğer sonuçları ise şöyle oldu:

● **Şirketlerin yüzde 69.49'u beyaz yaka ve mavi yaka çalışanların yan haklarında farklılıklar olduğunu söylüyor. Şirketlerin yüzde 63.3'ünün mavi yaka çalışanları için esnek yan haklar uygulamaları bulunmuyor. Mavi yaka çalışanları için sağlanan yan haklar uygulamaları arasında ulaşım yardımı, kreş yardımı ve ısınma / yakacak yardımı ön plana çıkıyor.**

● **Mavi yaka çalışanların işten ayrılma nedenleri baz ücret, yan haklar, bölgesel dinamikler (tarımsal bölgede olunması) gibi çeşitli nedenlerden kaynaklanabiliyor. 2023'te mavi yaka çalışanlarının yüzde 59.33'ü baz ücret nedeniyle, yüzde 17.22'si yan haklar nedeniyle işten ayrıldı.**

● **İşten ayrılma oranlarını sendikali ve sendikasız şirketler kırılımında incelendiğinde ise**

sendikali şirketlerde bu oranların düştüğü görülüyor.

PERAKENDE VE LOJİSTİK ÖNE ÇIKTI

● **Raporun sonuçlarına göre; 2023 yılında şirketler ortalama 233 mavi yaka çalışanı işe aldı. Perakende sektörü 1.098 ve lojistik sektörü ise 813 kişi ile mavi yakalıya en fazla istihdam sağlayan sektörler oldu.**

● **Mavi yakalı erkek çalışan oranı yüzde 79 iken, kadın yüzde 21.**

● **Mavi yaka çalışan yaş ortalaması yüzde 36.3, mavi yaka çalışanların kıdem yılı ortalaması ise 7.2 yıl olarak görünüyor.**

● **Kadın çalışan sayısının en çok olduğu sektörler; bankacılık ve finansal hizmetler, perakende ve bilgi teknolojileri öne çıkıyor.**

● **Araştırmanın sonuçlarına göre; mavi yaka çalışanların yüzde 28.60'ı lise mezunu. Meslek Yüksek Okulu mezunlarının oranı yüzde 11.10 iken üniversite mezunlarının oranı ise yüzde 8.90 olarak göze çarpıyor.**

● **En çok üniversite mezunu mavi yakalının çalıştığı sektörlerin başında teknoloji sektörü gelirken, bunu ilaç ve sağlık, enerji ile kimya sektörleri takip etti.**